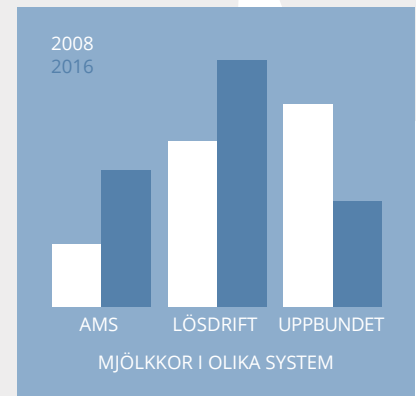
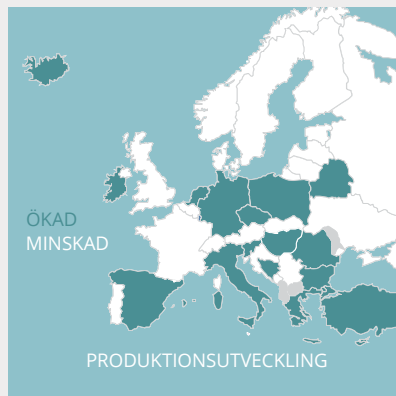
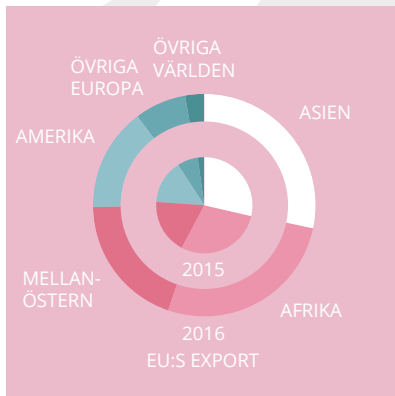

MJÖLKRAPPORTEN

NR 1 MARS 2017

Trots fortsatt minskad global produktion och stabil efterfrågan sjunker världsmarknadspriserna. I Sverige fortsätter mjölkpriserna uppåt. Rapporten handlar om konsumtions- och produktionsutvecklingen inom mjölk- och mejerisektorn samt effekterna för de svenska mjölkföretagen. I fördjupningsdelen beskrivs hur prissvängningar påverkar mjölkföretagen.

Konsumtion. Den globala mejerimarknaden präglas av en avvaktande hållning. Efterfrågan är stabil, men världsmarknadspriserna har hittills i år gått ned med cirka 5 procent. Auktionspriserna på Global Dairy Trade, GDT, har gått ned med 11 procent sedan årsskiftet. Den globala mejerieporten steg under 2016 med drygt fyra procent. Mest ökade exportvolymen från EU som gick upp med 7 procent. Även Nya Zeeland och USA ökade sin export. Kinas import steg med drygt 20 procent under förra året.

s. 2

Produktion. Den globala mjölkproduktionen har sedan juni 2016 varit fallande. Mjölkinvägningen i de fem största exportländerna sjönk i december med 2,5 procent. USA är den enda av de fem stora mejerielexportörerna som fortfarande ökar sin mjölkproduktion. Mest minskar mjölkproduktionen i Argentina och Australien. I EU minskade mjölkproduktionen med 3,4 procent under sista kvartalet 2016. Världens mjölkproduktion bedöms fortsätta att minska under första halvåret 2017.

s. 4

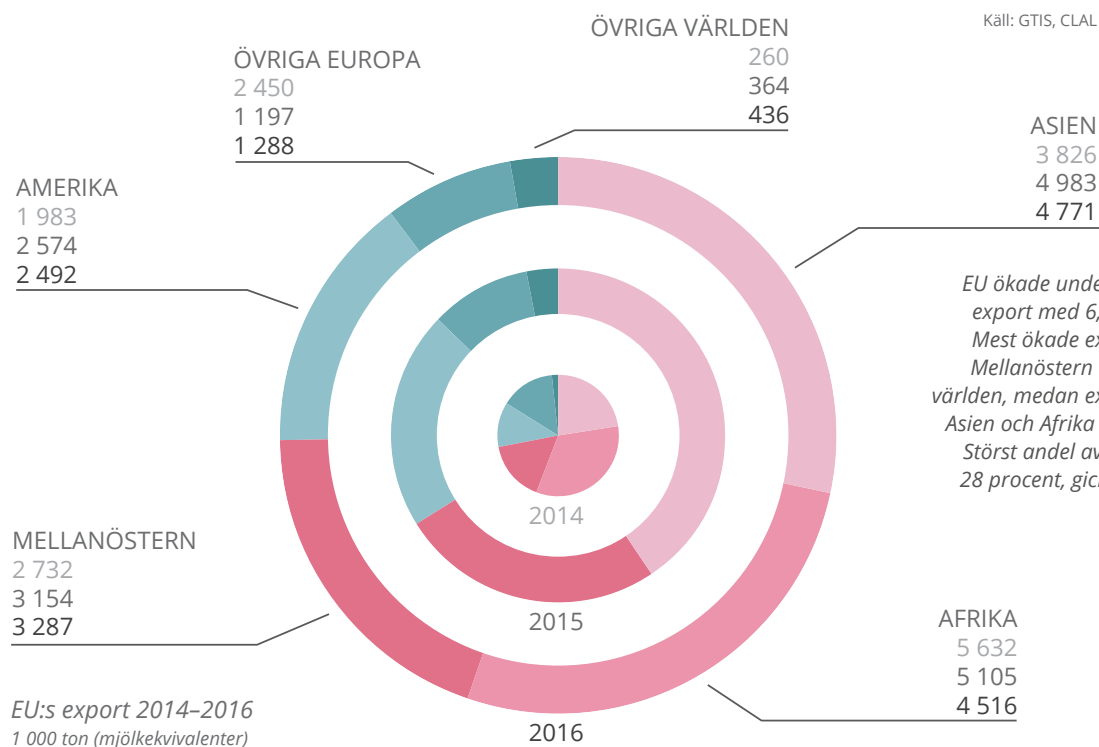
Mjölkföretagen. Mjölkpriset har fortsatt uppåt och lönsamheten i mjölkproduktionen fortsätter att stärkas även om tendenser på utplaning finns. Stor efterfrågan på slaktdjur i Sverige bidrar till att upprätthålla ett högt slaktpris. Foderpriserna ökar marginellt medan dieselpriiset gör ett kliv upp och energipriserna ligger på en stabil nivå. Prognosen för överskottet av globala spannmåls-skördar justeras uppåt. I Sverige är grundvattnet på många håll fortsatt alarmerande lågt. Därför är det en förhoppning att våren ger stora mängder nederbörd.

s. 6

Konsumtion

Den globala mejerimarknaden kännetecknas av en avvaktande hållning. Den globala produktionen minskar medan efterfrågan på mjölkprodukter är stabil. Världsmarknadspriserna är nu 37 procent högre än för ett år sedan, men priserna har gått ned de senaste månaderna. Den globala mejeriexporten steg under 2016 med drygt fyra procent.

Global handel. Under 2016 steg mejeriexporten från de fem största exportörerna med 3,6 procent. Mest ökade exportvolymen från EU, som visade en uppgång på 7 procent. Även Nya Zeelands och USA:s export ökade, medan exporten från de övriga stora aktörerna sjönk. Från EU har exporten av smör, ost samt förpackad mjölk och grädde stigit. Däremot minskade EU sin export av både skummjölkspulver och helmjölkspulver.

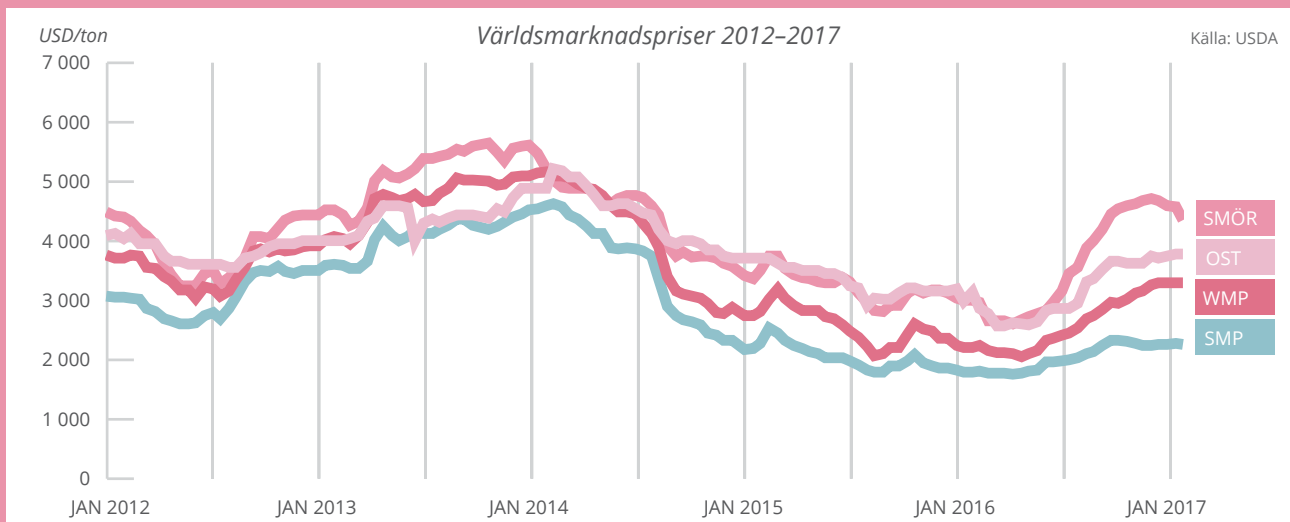
Kinas mejeriimport fortsätter att öka och steg under 2016 med drygt 20 procent. Mest ökade Kinas import av förpackad mjölk och grädde, ost och helmjölkspulver. Endast importen av skummjölkspulver minskade. Kinas efterfrågan minskade i januari 2017. Den bedöms ändå fortsätta växa framöver men i ett långsammare tempo.

Den ryska handelsblockaden fortsätter under 2017. Rysslands mjölkproduktion minskade 2016 med 0,5 procent. Ryssland är fortsatt beroende av mejeriimport och under fjolåret steg denna med 4 procent. Merparten av den ryska importen kommer fortsatt från Vitryssland.

Internationella priser. Marknadens avvaktande inställning har under inledningen av 2017 inneburit lägre priser för de flesta mjölkprodukter. Priserna för skummjölkspulver är för närvarande 10 procent lägre än vid senaste årsskiftet, medan priserna för smör och helmjölkspulver gått ned med 5 procent.

Auktionspriserna på Global Dairy Trade, GDT, har gått ned med 11 procent sedan årsskiftet. Störst har nedgången varit för priserna på helmjölkspulver, som fallit med 22 procent. På den senaste auktionen den 7 mars låg priserna 42 procent högre än för ett år sedan. Under 2016 såldes 636 000 ton mejeriprodukter på GDT, vilket är 11,6 procent mindre än 2015. 95 procent av den utbudna volymen hittade köpare.

Även priserna för mjölkprodukter som säljs inom EU har haft en negativ utveckling sedan början av 2017. I genomsnitt har priserna gått ned med 3,2 procent sedan början av januari. Mest har priserna på skummjölkspulver fallit med en nedgång på 8 procent.

Världsmarknadspriserna har sjunkit med cirka 5 procent sedan början av året. Dagens prisnivå är ändå 37 procent högre än för ett år sedan.

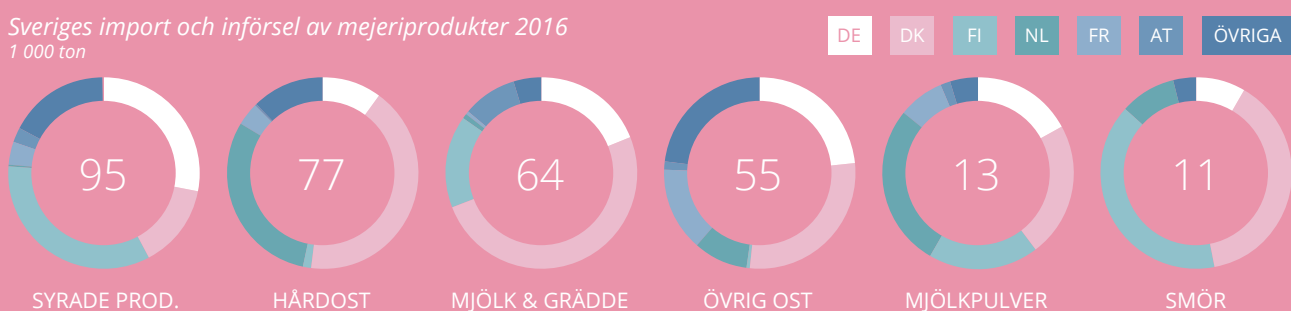
I slutet av november beslutade EU-kommissionen att börja sälja skummjörkspulver ur EU:s intervention-slager. Med start i mitten av december har EU-kommissionen hittills genomfört sex anbudsomgångar. Endast i den första omgången lyckades man sälja en mindre kvantitet. Vid alla övriga anbudstillfället har samtliga lämnade anbud avisats på grund av alltför låg prisnivå.

EU har under många år haft ett system med privat lagringsstöd för olika mejeriprodukter, PSA. EU:s generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling, DG AGRI, meddelade i februari att man inte kommer att öppna PSA för smör och ost den 1 mars som är brukligt. PSA för skummjörkspulver som pågått löpande det senaste året förlängdes inte heller efter den 1 mars. Mot bakgrund av de högre priserna på mejeriprodukter anser DG AGRI att behovet av PSA inte är särskilt stort i

dagsläget. Smörpriserna har varit höga under en längre tid och EU:s export av både smör och ost ökade under 2016. Däremot förväntas offentlig intervention av skummjörkspulver fortsätta till den 30 september.

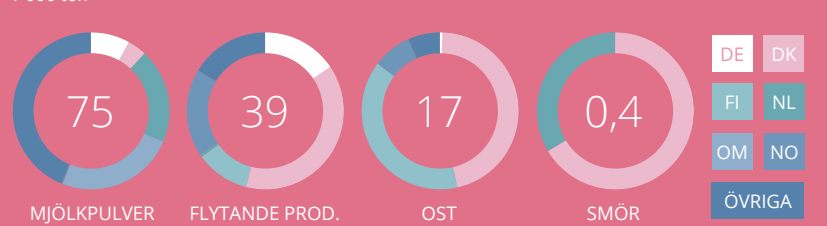
Sverige. Under 2016 minskade den svenska importen/ införseln av mejeriprodukter med 0,7 procent, medan exporten/utförseln steg med 1,5 procent. Importen av förpackad mjölk och grädde samt hårdost ökade, medan importen av yoghurt, övrig ost och smör minskade. Exporten av skummjörkspulver, färskost, yoghurt samt förpackad mjölk och grädde steg, medan exporten av helmjörkspulver, hårdost och smör sjönk. Värdet av importen steg förra året med 2,6 procent till 9,9 miljarder kr, medan exportvärdet sjönk med 8,2 procent till 4,1 miljarder kr.

Sveriges import och införsel av mejeriprodukter 2016
1 000 ton

Större delen av den svenska importen och införseln av mejeriprodukter sker från Danmark, Tyskland, Finland och Nederländerna. Under 2016 kom 79 procent av den totala volymen från dessa fyra länder. 57 procent av Sveriges export och utförsel av mejeriprodukter utgörs av mjörkpulver. Flytande produkter utgör 29 procent av utförseln och sker främst till Danmark och Norge. Källa: SCB

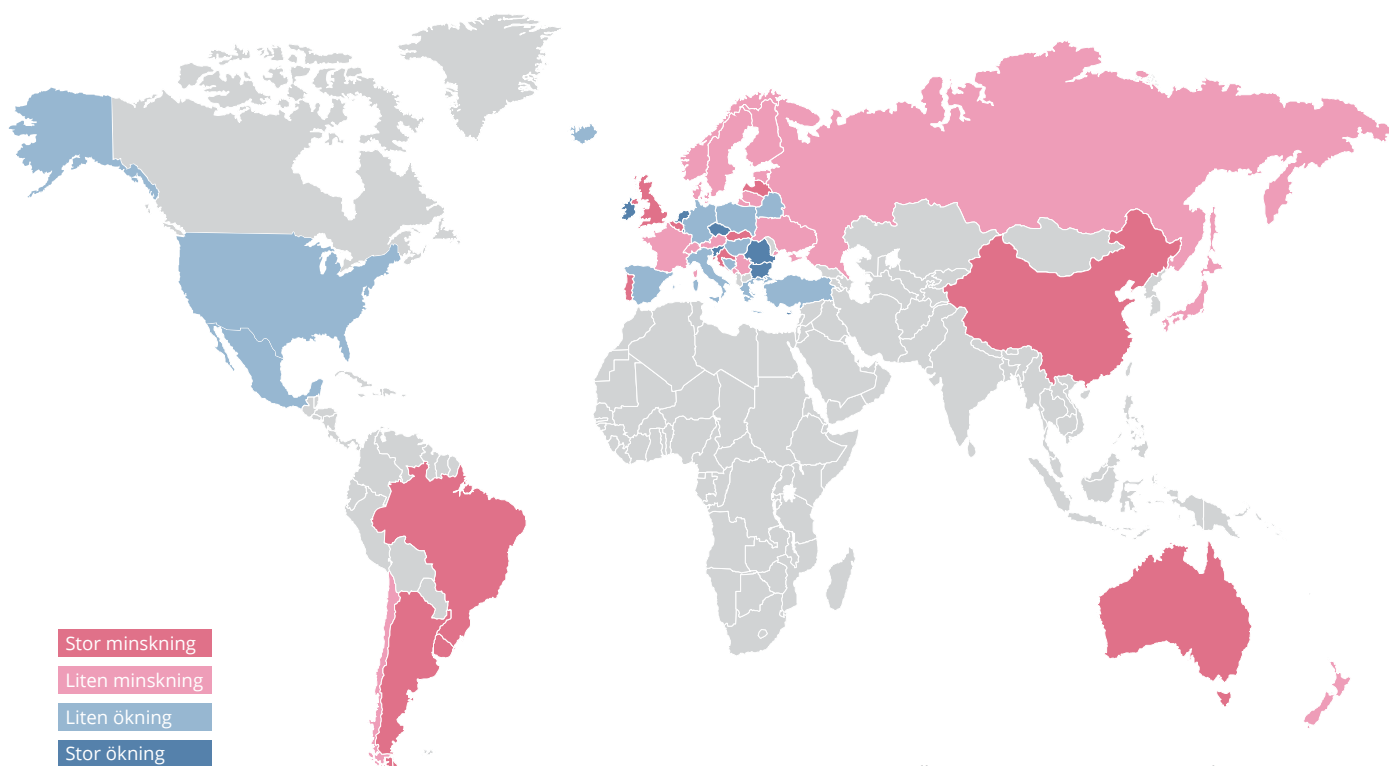
Sveriges export och utförsel av mejeriprodukter 2016
1 000 ton

Produktion

Den globala mjölkproduktionen fortsätter att minska. USA är den enda av de fem största globala mejeriexportörerna som fortfarande ökar sin mjölkproduktion. Mest minskar mjölkproduktionen i Argentina och Australien. I EU minskade mjölkproduktionen med 3,4 procent under sista kvartalet 2016.

Stor minskning
Liten minskning
Liten ökning
Stor ökning

Källa: Eurostat, DCANZ, Dairy Australia, USDA, CLAL

Förändring av mjölkvägningen 2016 jämfört med 2015.

Globalt. Den globala mjölkproduktionen har sedan i juni 2016 varit fallande. Mjölkvägningen i de fem största exportländerna sjönk i december med 2,5 procent. Mjölkproduktionen minskade hos alla de stora exportörerna förutom USA. Under kalenderåret 2016 minskade mjölkproduktionen i de fem största exportregionerna med 0,3 procent. Motsvarande siffra för 2015 var en ökning med 1,6 procent.

Produktionsåret 2016/17 startade svagt i Nya Zeeland, men en successiv återhämtning har skett. I januari 2017 var Nya Zeelands mjölkvägning 0,7 procent lägre än i januari i fjol. Det totala antalet mjölkkor har dock minskat det senaste året. Mycket regn i början av säsongen har gett sämre betesförutsättningar och försenad majsskörd. Det nyzeeländska analysföretaget AgriHQ räknar i sin senaste prognos med en treprocen-

tig minskning för hela innevarande produktionsår. Fontterra räknar med att deras mjölkvolym minskar med 7 procent eftersom ett stort antal mjölkbönder har gått över till mindre mejeriföretag.

Stora regnmängder, pressad lönsamhet och ökad utslaktning av mjölkkor har medfört att Australiens mjölkproduktion minskade med nästan sju procent under 2016. Mjölkbönder som är anslutna till mejeriföretag som huvudsakligen producerar för hemmamarknaden har klarat sig bättre. I januari i år låg landets mjölkvägning sex procent lägre än för ett år sedan. Trots förbättrad lönsamhet pekar Dairy Australia senaste prognos på en produktionsminskning på mellan sex och åtta procent för produktionsåret 2016/2017.

Mjölkproduktionen i USA har en fortsatt stabil utveckling. Billigt foder och bra väderförhållanden har gett en

ökad mjölkavkastning per ko. Utslaktningen av mjölk-
kor minskade dessutom under fjolåret. En fortsatt stark
inhemsk marknad ger fortsatt bra förutsättningar för
landets mjölksektor. Landets mjölkproduktion ökade
under 2016 med 1,7 procent. USDA:s senaste prognos
för 2017 är en produktionsökning i USA med 2,5 pro-
cent, vilket innebär en större ökning än tidigare prog-
noser visat.

Den argentinska mjölkproduktionen minskade under
2016 med nästan 15 procent. Stora delar av landet har
drabbats av mycket nederbörd och översvämningar vid
upprepade tillfällen under det gångna året. Andra delar
av Argentina har haft mycket varmt och svår torka un-
der 2016. Extra allvarliga problem på grund av kraftigt
regn har uppstått de senaste månaderna. Kraftigt
minskad mjölkproduktion är att vänta även under 2017.

EU. EU:s samlade mjölkproduktion ökade under
2016 med blygsamma 0,2 procent. Efter att mjölk-
invägningen ökade under de fem första månader-
na 2016 har mjölkinvägningen legat under 2015
års nivå sedan i juni förra året. I december föll
mjölkinvägningen inom EU med 2,9 procent. I de-
cember steg ändå mjölkinvägningen i 9 av EU:s 28
medlemsländer.

Mest ökade mjölkinvägningen i Cypern, Tjeckien,
Bulgarien, Ungern, Italien och Rumänien. I dessa
länder låg ökningen i december på mer än 3 procent
jämfört med samma månad 2015. Mest minskade
mjölkinvägningen i Belgien, Kroatien, Frankrike, Slo-
vakien och Portugal med en nedgång på mellan 5
och 10 procent i december. I delar av EU har regn-
mängderna varit små under sommaren och hösten

vilket har gett kraftiga minskningar. EU:s stöd för
minskad mjölkproduktion har dessutom förstärkt
nedgången för EU:s mjölkproduktion under slutet
av 2016. EU-kommissionens senaste prognos för
mjölkproduktionen talar om en ökning med 0,6
procent för kalenderåret 2017 jämfört med 2016.
Mjölkproduktion bedöms ligga markant under 2016
års nivå under årets första kvartal.

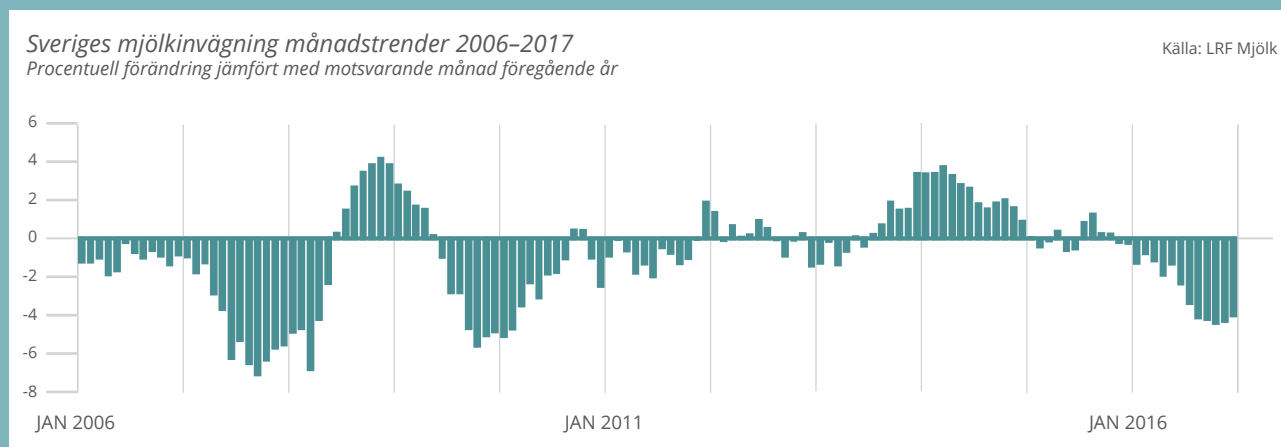
Med fortsatt stabila priser förväntas en åter-
hämtning ske under andra kvartalet och en påtag-
lig ökning av EU:s mjölkproduktion under andra
halvåret 2017. Även tyska Institut für Ernährungs-
wirtschaft (IFE) presenterade nyligen en prognos för
EU:s mjölkproduktion. IFE:s prognos pekar på fort-
satt minskad mjölkproduktion fram till mitten av
2017. Under första halvåret förutspår IFE 3 procent
mindre mjölkvolym än under första halvåret 2016.

Sverige. Den svenska mjölkinvägningen minskade
under 2016 med 2,7 procent. Under inledningen av
2017 har en viss återhämtning skett tack vare ökad
genomsnittlig mjölkavkastning. Under årets nio förs-
ta veckor var mjölkavkastningen 1,0 procent högre än
vid samma tid förra året. De senaste fyra veckorna
sjönk mjölkinvägningen med 2,3 procent.

Under 2016 ökade den ekologiska mjölkproduk-
tionen med 0,2 procent och utgjorde 13,0 procent av
den totala mjölkinvägningen. I december 2016 hade
13,9 procent av de svenska mjölkföretagen ekologisk
mjölkproduktion.

Antalet 1:a inseminationer minskade under 2016
med 5,3 procent. Under andra halvåret 2016 var
nedgången 5,8 procent.

Sedan november 2015 har den svenska mjölkinvägningen minskat. Med undantag för perioderna juni 2008 – maj 2009 och juli 2013 – augusti 2015 har landets mjölkinvägning haft en vikande utveckling sedan 2006.

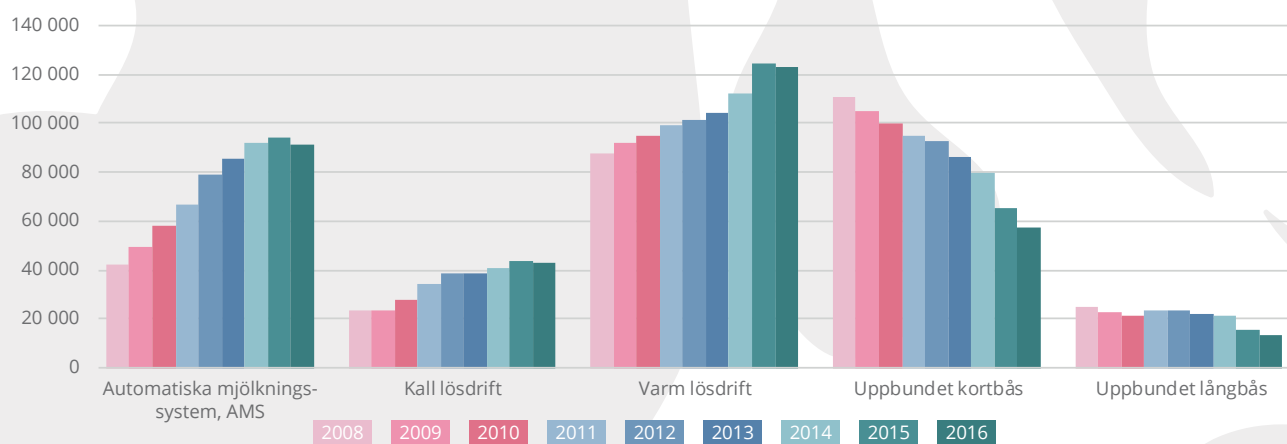

Mjölföretagen

En gynnsam mjölkmarknad medför att det svenska mjölkpriset idag når 3,45 kr/kg energikorrigerad mjölk (ECM). Lönsamhetsutvecklingen ser fortsatt god ut och det ger mjölföretagen viss möjlighet att betala ikapp på skulder och komma ifatt med underhåll och investeringar. Priset på slaktdjur utvecklas positivt medan foderkostnaderna ökar något. Låga grundvattennivåer i Sverige kan komma att ställa till problem med vattentillgången i sommar.

Utveckling av antalet mjölkkor i olika system 2008–2016

Källa: Svensk Mjök, Växa Sverige och Kokontrollen

Förflyttningen från uppbundna stalltyper till lösdrifter och automatiska mjölkningssystem (AMS) är tydlig. Kor som mjölkas i AMS har sedan år 2008 mer än dubblats. År 2016 blev dock ett trendbrott och första året sedan 2008 som inte antalet kor i AMS ökar.

Lönsamhetsutveckling. Fortsatta positiva förändringar på världsmarknaden har medfört att nyckeltalet mjölk minus foder fortsätter att öka för både konventionell och ekologisk produktion. Lönsamhetens utveckling i mjölföretagen fortsätter att se positiv ut även om tendensen på Global Dairy Trade (GDT) är att priset inte längre är stigande.

För konventionell mjölkproduktion är nyckeltalet mjölk minus foder idag 2,00 kr/kg ECM vilket kan jämföras med 1,25 kr/kg ECM för ett år sedan. För ekologisk mjölkproduktion är siffran 2,50 kr/kg ECM där nivån för ett år sedan var 2,15 kr/kg ECM. Procentuellt har nyckeltalet stärks med 60 procent för konventionell mjölk och 15 procent för ekologisk mjölk.

Besättningsstorlek. Storleksrationaliseringen fortsätter och för mjölkgårdar anslutna till Kokontrollen nådde vid utgången av år 2016 medelkobesättningen i konventionella besättningar 85 kor, att jämföra med 82 kor året innan. För ekologiska besättningar har medelkoantalet ökat från 93 kor till 97 kor under samma period. Antalet kor i ekologisk produktion har ökat

och vid utgången av år 2016 fanns 38 500 kor jämfört med 31 000 kor som var medel under åren 2008–2015.

I jämförelse med enbart år 2008 är det en ökning på 64 procent. Antalet besättningar har dock inte ökat. Vid utgången år 2016 fanns 400 ekologiska besättningar vilket är på samma nivå som medeltalet under åren 2008–2015.

Mjölktäkt. Avräkningspriset steg under sista halvåret 2016 och har fortsatt att stiga även i början av 2017. Situationen är liknande runt om i Europa. Priset på konventionell mjölk är idag 3,45 kr/kg ECM och 4,55 kr/kg ECM för ekologisk mjölk. Tillägget för ekologisk mjölk har sjunkit från 1,55 kr/kg ECM i juli 2016 till idag 1,10 kr/kg ECM. Efterfrågan på ekologiska mejeriprodukter är fortsatt stor och mejerierna öppnar också upp för nya leverantörer av ekomjök.

Slakt och livdjursintäkter. En fortsatt stark efterfrågan bidrar till att prisutvecklingen på slaktdjur under början av år 2017 fortsätter uppåt för samtliga nötkreatur. Medelpriset för slaktkor vid ingången av år 2016 var

39 kr/kg vilket kan jämföras med 41 kr/kg för början av år 2017. Prisutvecklingen för kvigor och stutar har också fortsatt uppåt. För kvigor var slaktpriset 40,50 kr/kg år 2016 och 43 kr/kg år 2017. För stut är siffran 41,50 kr/kg år 2016 och 44,50 kr/kg år 2017. Sverige upprätthåller ett fortsatt högt slaktpris och även inom EU ökar slaktpriserna under början av 2017. Det finns dock en viss osäkerhet kring vad effekten blir av Nederländernas förslag om att slakta ut 160 000 mjölkkor för export för att klara kravet på fosfor.

EU-stöd. Sveriges regering har beslutat att ge landets mjölkföretagare möjlighet att dela på 65 miljoner kronor i extra stöd från EU. Stödbeloppet kommer att bli minst 2 öre/kg mjölk om samtliga berättigade producenter söker stödet. Förseningar i de ordinarie EU-stöden är ännu inte helt avhjälpna. Jordbruksverket betalar löpande ut pengar och kommer sannolikt att slutbetala stöden från 2015 under andra kvartalet innevarande år.

Spannmål. Prognosen för det samlade lagret av spannmål (total grains) 2016/2017 har höjts något senaste månaden och når nu för första gången någonsin över 2 100 miljoner ton. Den justerade prognosen beror delvis på mycket goda skördar av vete och korn i Australien, men också goda skördar av majs i Sydamerika. Det större utbudet väntas dock mötas av en ökad efterfrågan från livsmedelssektorn, men framför allt foderindustrin. Överskottet som följer in i år 2017 ökar med 33 miljoner ton till totalt 508 miljoner ton.

Sojaskörden 2016/2017 har ökat något tack vare goda skördar i USA och Brasilien. Fortsatt stor efterfrågan bidrar till att prisindex på soja har ökat med över 17 procent på ett år (vete +2,8 procent, majs +3,6 procent). Förhållandena för höstsådda grödor på norra halvklotet ser fortsatt gynnsamma ut.

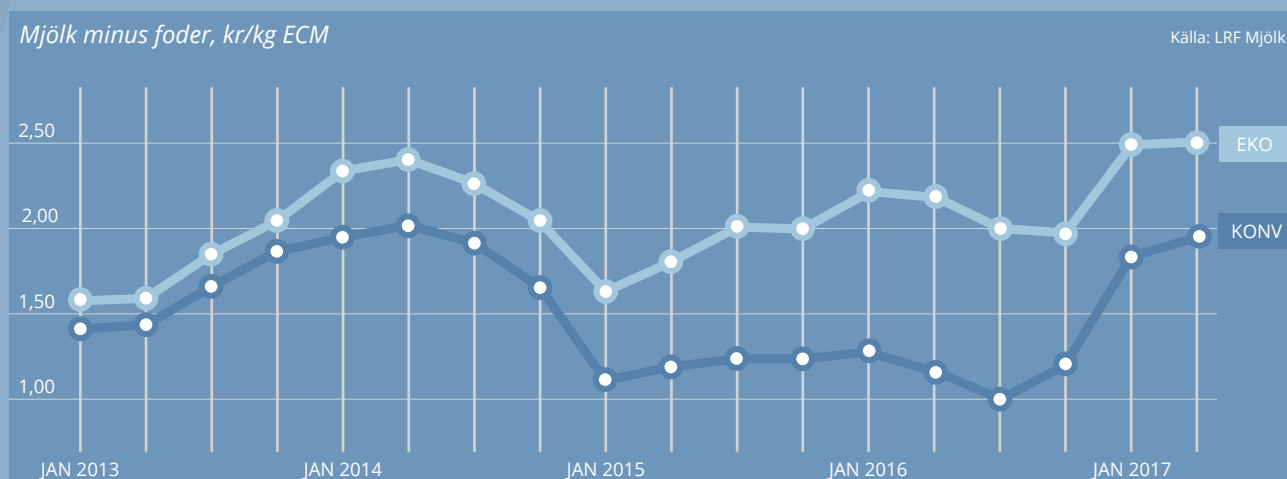
I Sverige är grundvattnet på många håll fortsatt alarmerande lågt och redan nu finns indikationer på att vattenförsörjningen kan bli ett problem om inte stora mängder nederbörd kommer under våren. Förutsättningarna påminner om år 2016, men med den skillnaden att fler delar av Sverige ligger i farozonen bland annat inre Götaland samt östra Sverige upp till mellersta Norrland.

Foder och kraftfoder. Foderpriserna har gått upp något vid ingången av 2017 jämfört med årsmedel 2016. För konventionellt koncentrat och färdigfoder ligger priset drygt 2 procent högre. Även för ekologiskt koncentrat är ökningen ungefär 2 procent och för färdigfoder nästan 4 procent. För konventionellt kalvkraftfoder ligger priset oförändrat medan priset på ekologiskt kalvkraftfoder har ökat med 3 procent.

Olja och Energi. Dieselpriset har fortsatt att stiga och är 23 procent högre än för ett år sedan, men i nivå med priserna år 2015 och år 2014. Återbetalning av dieselskatt år 2017 ligger kvar på 1 700 kr/m³. Det rörliga energipriset är marginellt högre än föregående år vid motsvarande period. Återbetalning av energiskatt för jordbruk ligger år 2017 på 29,5 öre/kWh.

Styrräntan och valuta. Den faktiska räntan på jordbrukskrediter varierar, men Swedbanks listränta på jordbrukskrediter med tre månaders löptid ligger på 2,04 procent vilket är i nivå med början av 2016. De längre räntorna har ökat något. Där låg 5-årsräntan vid ingången av 2016 på 2,35 procent och vid ingången av 2017 på 2,42 procent.

Vid sin senaste prognos lämnade Riksbanken reporäntan oförändrad på -0,50 %. Prognosen pekar på en långsam höjning, som tidigast påbörjas 2018.

Lönsamhetsnyckeltalet mjölk minus foder fortsätter att utvecklas positivt tack vare högre mjölkpris och marginellt höjda foderkostnader.

Fördjupning: Prissvängningar och ekonomiska risker i mjölkproduktion

De svängande priserna inom svensk mjölkproduktion har blivit mer påtagliga och framförallt mindre förutsägbara. Det politiska klimatet och tydligare koppling till världsmarknaden är några delar som har bidragit. Förutsättningarna innebär en delvis ny situation för mjölkföretagen.

Mjolkpriset för konventionell mjölk har varierat mellan 2,40 kr/kg ECM (2016) som lägst till 3,65 kr/kg ECM (2014) när det var som högst (exkl. efterlikvid, tilläggs- och säsongsbetalning). Vid en avkastning på 10 000 kg ECM per ko ger det en variation på 1 200 000 kr i intäkter för samma företag eller motsvarande 40 procent av omsättningen på mjölken. Mellan år 1997 och 2007 var 45 öre en mer vanlig fluktuation av mjolkpriset medan det efter 2007 har varierat med uppemot 1 kr. Medelpriset under perioden 2007–2017 har legat på 3 kr/kg ECM. Även om man tittar ur ett något kortare perspektiv, mellan 2014–2017, är medelpriset 3 kr/kg ECM. Om en lönsamhetskalkyl på 3 kr/kg ECM över tid, för vissa gårdar, kan ge en acceptabel lönsamhet är det något helt annat att hantera likviditeten vid en fluktuation på 1 kr/kg ECM.

Att planera för likviditeten är ett sätt att hantera effekten av svängningarna. En kompletterande del kan vara att säkra vissa kostnader och intäkter. Idag går det att teckna kontrakt för bland annat mjölkpris, foderpris och valutan för EU-stöden såväl som räntor och el. Räntor och elpris har hittills varit mer vanliga att aktivt hantera genom att binda, men foderkontrakt är också något som är på framåtgående.

Att teckna kontrakt för mjölkpriset är ännu relativt ovanligt. Vinsten i att hålla priser rörliga eller teckna kontrakt är svår, för att inte säga omöjlig, att förutspå. Historiskt har det dock i många fall varit fördelaktigt att ha rörliga priser. En fluktuerande marknad ger ett ökat incitament till att mer aktivt arbeta med att säkra kostnader och intäkter.

Varje enskilt företag har sina individuella förutsättningar att klara av prissvängningar. Ett stabilt och solitt företag kan ta högre risker med större möjligheter till vinst medan företag med sämre förutsättningar bör överväga att nå en tillfredställande lönsamhet till en lägre risk för att inte äventyra ekonomin. Att analysera var de största riskerna finns i det egna företaget ger en fingervisning om var tonvikten i en förebyggande strategi ska ligga.

Mjolk är en bransch som delvis har svårt att snabbt anpassa sin produktion efter rådande omständigheter. Att slakta ut djur och dra ned sin produktion vid dålig lönsamhet för att snabbt komma igång vid bättre förutsättningar är inte enkelt. Det tar tid att få fram kalvar till färdiga mjölkkor och kor som utfodras extensivt i början av laktationen når sällan upp i tillfredställande avkastning om de senare får bättre utfodring mitt i laktationen. Ett visst spelutrymme finns dock att styra intensiteten i produktionen och därför går det tänka sig att en strategi där en del av de stora kostnaderna och intäkterna säkras och låter andra delar vara rörligt. På så sätt går det maximera sin produktion när det faktiskt är lönsamt och gå lite mer på sparlåga när enbart de fixerade priserna är täckta. Det blir ett sätt att hantera risker i sitt företagande.

Storleksrationalisering och specialisering ger stora, men också känsligare, mjölkföretag. Hävstångseffekten blir tydlig. Under gynnsamma förutsättningar blir vinsten stor på samma sätt som förlusten blir stor om förutsättningarna är svaga. Att ha en strategi för att hantera fluktuationerna är idag avgörande för svenska mjölkföretag.

Redaktion

ANSVARIG UTGIVARE
Fredrik von Unge

ANALYS OCH TEXT
Lennart Holmström
Claes Krokeus

GRAFIK OCH LAYOUT
Jan Petersson
Birgitta Checa

KONTAKTA REDAKTIONEN
mjolkrapporten@lrf.se
www.lrf.se/mjolk

Citera oss gärna, men ange källa!